

Beslutningsforslag nr. B 188

Folketinget 2023-24

Fremsat den 1. marts 2024 af Mette Thiesen (DF), Alex Ahrendtsen (DF), Mikkel Bjørn (DF), Pia Kjærsgaard (DF), Peter Kofod (DF), Morten Messerschmidt (DF) og Nick Zimmermann (DF)

Forslag til folketingsbeslutning

om at undersøge behovet for en revision af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af 2024 at igangsætte en tilbundsgående undersøgelse af retspraksis for anvendelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse med henblik på at afklare, om der er behov for at præcisere lovens gerningsindhold og at få opdateret vidensgrundlaget vedrørende anmeldte voldtægter.

Bemærkninger til forslaget

Forslagsstillerne ønsker med nærværende forslag at pålægge regeringen at igangsætte 1) en tilbundsående undersøgelse af alle frifindende og fældende domme vedrørende overtrædelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse, som trådte i kraft den 1. januar 2021, og 2) en undersøgelse af alle anmeldelser om voldtægt indgivet til politiet i perioden 1. januar 2021 – 31. december 2023.

Formålet med den første del af undersøgelsen er at tilvejebringe oplysninger om anvendelsen af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse i retspraksis med henblik på at vurdere, om der er retssikkerhedsmæssige betænkeligheder knyttet hertil, herunder om der er behov for en præcision af bestemmelsen.

Formålet med den anden del af undersøgelsen er at få opdateret det stærkt forældede vidensgrundlag vedrørende anmeldte voldtægter, som stammer fra 2009, hvor den sidste landsdækkende undersøgelse blev gennemført, jf. »Voldtægt der anmeldes, del II: Falske anmeldelser af voldtægt«, Det Kriminalpræventive Råd, 2009. Undersøgelsen fra 2009 belyste bl.a. falske anmeldelser af voldtægt og indeholdt dertil en undersøgelse af gerningspersonerne i voldtægtssager og af de kvinder, som anmeldte voldtægt. Undersøgelsen fra 2009 angik anmeldelser i årene 2000-2002, som således ligger over 20 år tilbage i tid. Der er sket meget i de mellemliggende år i forhold til politiets behandling af anmeldelser om voldtægt, ligesom der i dag indgives langt flere anmeldelser om voldtægt, end der gjorde i årene 2000-2002. Hertil kommer, at gerningsindholdet i straffelovens § 216, stk. 1, er blevet ændret med den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelses ikrafttræden.

Den 1. januar 2021 trådte den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse i kraft. Ændringen af bestemmelsen indebærer en udvidelse af det strafbare område, således at samleje med en person, som ikke samtykker, er voldtægt. Bestemmelsen omtales i folkemunde som »samtykkeloven«.

Forslagsstillerne er gjort bekendt med adskillige sager, hvor professionelle aktører i retslivet, herunder i retssystemet har udtrykt bekymring og sat spørgsmålstejn ved, om den rette balance er opnået mellem på den ene side den sigtede og tiltaltes retssikkerhed og på den anden side anmelderen og den forurettedes retsbeskyttelse. Det gælder bl.a. i påstand mod påstand-sager, hvor ofte meget unge drenge/mænd er blevet dømt for overtrædelse af straffelovens § 216, og hvor der er tvivl om, hvorvidt de dømte overhovedet har indset på gerningstidspunktet, at de har begået en forbrydelse, eller hvor der hersker grundlæggende uenighed mellem den forurettede og den anklagede om, hvad der foregik forud for og under den seksuelle akt.

Sagerne peger i retning af, at den nye voldtægtsbestemmelse i en række henseender udfordrer retssikkerheden for personer, som bliver anklaget for voldtægt og voldtægtsliggende forbrydelser.

Det skyldes bl.a., at det objektive gerningsindhold i straffelovens § 216 stk. 1, er blevet ændret, således at bevistem-

aet er flyttet fra at være centreret om spørgsmål om vold, trussel om vold, tvang eller forurettedes tilstand eller situation til at være centreret om, hvorvidt der forelå samtykke til samlejet. Det indebærer, at anklagemyndighedens bevisførelse ikke i samme udstrækning som tidligere udgøres af objektive beviser, men derimod i højere grad alene er baseret på anmelders/forurettedes forklaring. Udfaldet af sådanne sager vil derfor ofte bero på en skønspregt vurdering fra rettens side af troværdigheden af parternes forklaringer.

Anklagedes retssikkerhed er yderligere udfordret af, at den tiltalte ifølge forarbejderne til den nye voldtægtsbestemmelse efter omstændighederne kan blive pålagt en afklaringspligt, jf. lovforslag L 85, folketingsåret 2021-22. Rigsadvokaten anfører følgende om afklaringspligten i et bilag til sin meddelelse om seksualforbrydelser: »Derimod må det i tilfælde, hvor en tiltalt hævder at have haft samtykke til at foretage en ellers strafbar lovovertrædelse, i stedet antages, at det påhviler den tiltalte at sandsynliggøre, at der er givet samtykke, hvis sagens beviser i øvrigt støtter, at der er foretaget en lovovertrædelse.«

Selv om det fortsat er anklagemyndigheden, som har bevisbyrden, har afklaringspligten i et vist omfang forskubbet bevisbyrden i den sigtede og tiltaltes retning. Pligten indebærer, at den tiltalte skal sandsynliggøre, at han/hun har sikret sig samtykke, hvilket kan være en udfordring, også for den uskyldigt anklagede. Også i sådanne tilfælde vil udfaldet af en sag ofte bero på en skønspregt vurdering af troværdigheden af parternes forklaringer fra rettens side. Hvornår en sådan afklaringspligt aktualiseres og rækkevidden heraf, fremstår uklart og bør undersøges nærmere, ligesom det bør undersøges, i hvor stor en andel af sagerne, som behandles ved domstolene, at den tiltalte pålægges en afklaringspligt. I den sammenhæng kan tillige peges på, at flere advokater i artiklen »De svære beviser«, Advokatsamfundets fagblad, Advokaten, den 22. november 2022, udtrykte bekymring for bevisførelsen i sager om overtrædelse af den nye voldtægtsbestemmelse i tilfælde, hvor beviset alene afhænger af parternes troværdighed.

I artiklen fortæller advokat Allan Nejbjerg, som er medlem af Advokatrådet og af rådets strafferetsudvalg, om en sag, hvor han som forsvarsadvokat repræsenterede en 16-årig dreng, der blev dømt for voldtægt af en 17-årig pige efter den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse. De unge havde kysset til en fest, hvorefter hun hev ham ud på et toilet, hvilket flere vidner så. Dagen efter blev han anmeldt for voldtægt. I retten sagde pigen, at hun ikke havde givet samtykke, og den unge mand, som havde et pletfrit ry og var vellidt i sit lokalsamfund, fik en dom på 1 år og 3 måneders fængsel. Dommens udfald afhang alene af rettens bedømmelse af troværdigheden af parternes forklaringer i sagen, som endte med at blive påstand mod påstand. Der var ifølge Nejbjerg ikke andre beviser: »Den sag handlede alene om parternes troværdighed og evne til at forklare sig i retten. Som jeg ser det, kommer der flere sager, hvor der nærmest er tale om omvendt bevisbyrde – til forskel fra tid-

ligere, hvor tvivlen skulle komme den tiltalte til gode. Den nye bestemmelse er en rodebutik. Det er svært at være ung i dag, for du kan nemt havne i sådan en situation.«

I artiklen udtaler advokat Allan Nejbjerg, at udgangspunktet i straffesager er, at hvis to forklaringer anses for at være lige troværdige i en sag, hvor der ikke er andre beviser, så vil sagen normalt blive afvist af retten på grund af uskyldsformodningen, men at det efter hans opfattelse forholder sig anderledes med sager om overtrædelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse, hvor han oplever, at der er større risiko for, at domstolene hælder til fordel for offeret, og en anklaget dermed anses for skyldig, fordi den forurettede siger det. »Det handler om parternes troværdighed og talegaver, og hvordan du performer som vidne, og det synes jeg er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt. Jeg ser flere gråzonesager, og jeg har en bange anelse om, at vi får flere ukorrekte resultater, fordi jeg opfatter, at retterne har ændret holdning og som udgangspunkt lægger vægt på offerets forklaring. Der skal ikke ret meget til, så bliver man dømt.«

Det fremgår af artiklen, at advokat Lasse Martin Dueholm, som er forsvarsadvokat og medlem af Advokatrådets strafferetsudvalg, er enig i, at risikoen for forkerte domme kan være øget i rene samtykkebaserede voldtægtssager, hvor bevisbedømmelsen består af, at to forklarings troværdighed skal vurderes over for hinanden. Han henviser bl.a. til sager, hvor den ene part vågner op næste morgen og tænker: Det, der skete sidste nat, det ønskede jeg egentlig ikke skulle ske. »Vedkommende var måske fuld og kan have signaleret et samtykke, men så vokser det sig i hovedet på den pågældende og bliver så anmeldt. Den person vil ofte stå nede i retten og afgive en forklaring, der virker meget troværdig, fordi vedkommende føler sig voldtaget. Man kan have signaleret noget andet i virkeligheden, men det står så ikke klart i hukommelsen, når man er ædru. Der er en retssikkerhedsmæssig betænkelighed ved den nye bestemmelse, fordi retten kun har to forklaringer at forholde sig til, når de skal foretage en troværdighedsvurdering, og så kan man gå galt i byen, for nogle er rigtig gode til at afgive forklaringer og andre er ikke.«

Den tidligere præsident for Højesteret Thomas Rørdam anfører i sin bog, at det ifølge Hans Gammeltoft-Hansen er et hovedprincip for bevisvurderingen i straffesager, at domfældelse på grundlag af et enkeltstående bevis kun undtagelsesvis vil kunne ske, og at en flerhed af indbyrdes uafhængige beviser som altovervejende hovedregel må foreligge, dersom det høje beviskrav i straffesager skal kunne anses for opfyldt (»Forsvareren«, Karnov Group, 2012).

Rørdam anfører i bogen på side 309 endvidere: »Det bemærkes i den forbindelse, at der er det problem med rettens troværdighedsvurdering af vidneudsagn, at det ofte er meget svært at vurdere om et vidne, herunder den ifølge anklageskriftet forurettede lyver eller taler sandt. Dette er indlysende i de situationer, hvor vidnet taler objektivt usandt, men selv tror, at det taler sandt, idet vidnet har taget fejl. Det gælder imidlertid også, i situationer, hvor vidnet bevidst lyver. At en vidneforklaring umiddelbart vir-

ker overbevisende, er derfor ikke nogen garanti for, at den faktisk er sand. Dette forhold er man ikke altid tilstrækkelig opmærksom på i praksis, og der ligger heri en kilde til justitsmord.«

Videre anføres på side 307 og 308: »Hvis troværdigheden af anmelderens forklaring ikke umiddelbart kan anfægtes, f.eks. ved at hun gribes i usandfærdigheder eller selvmotsigelser, vil det i praksis kunne ske, at retten lægger forklaringen til grund og dømmer tiltalte, uanset at troværdigheden af tiltaltes forklaring heller ikke har kunnet anfægtes.«

Der er ikke grund til at tro, at risikoen for et sådant scenarie er mindsket med den nyere og objektivt mere diffuse samtykkebestemmelse. Tværtimod må det antages, at bevisbedømmelsen er blevet mere vilkårlig.

Juraprofessor emirita Eva Schmidt udtalte i januar 2023 til TV2, at hun efter den samtykkebaserede voldtægtsbestemmes indførelse bliver kontaktet af domsmænd i voldtægtssager, der er bekymrede, fordi de oplever, at der ikke bliver lyttet nok til de tiltalte mænds forklaringer, når der skal afsiges dom i voldtægtssager (»Eksperter: Risiko for justitsmord er større i voldtægtssager«, Jyllands-Posten, den 25. november 2021). Eva Smith har tidligere udtalt, at der netop i voldtægtssager er større risiko for, at tvivlen ikke kommer den anklagede tilstrækkeligt til gode, og at det kan ende med justitsmord.

Formanden for Dommerforeningen, Mikael Sjöberg, udtalte i forbindelse med en sag, hvor tre mænd var blevet uretmæssigt dømt ved byretten såvel som landsretten for en voldtægt, som det senere viste sig, at de ikke havde begået, at voldtægtssager kan være særlig svære at afgøre: »Risikoen er større, for der er sjældent uvildige vidner, og dommerne er ikke synske.«, jf. »Eksperter: Risiko for justitsmord er større i voldtægtssager«, Jyllands-Posten, den 25. november 2012.

Det er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, hvis domstolene i højere grad end i andre straffesager afsiger fældende domme for overtrædelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse på baggrund af den forurettedes forklaring alene eller i tilfælde, hvor den forurettedes forklaring alene støttes af et indbyrdes ikkeuafhængigt bevis såsom en forklaring fra forurettedes veninde eller mor, som har talt med forurettede efter hændelsen, eller gjort sig observationer vedrørende den forurettedes sindstilstand m.v. Det bør efter forslagsstillernes opfattelse undersøges nærmere, i hvilken udstrækning fældende domme afsiges på et sådant grundlag.

Den nuværende voldtægtsbestemmelse blev vedtaget af et enigt Folketing, til trods for at et overvældende flertal i Straffelovrådet (herunder to højesteretsdommere, Rigsadvokaten og Justitsministeriets repræsentant) anbefalede, at bestemmelsen baseredes på frivillighed og ikke på samtykke, jf. lovforslag nr. L 85, folketingsåret 2021-22.

Det fremgår af Straffelovrådets betænkning nr. 1574 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse, at flertallet i Straffelovrådet fandt, at retssikkerhedshensyn talte for at vælge en frivillighedsbaseret bestemmelse frem for en

samtykkebaseret bestemmelse (side 14): »10 medlemmer foreslår, at straffelovens § 216, stk. 1, ændres, så bestemmelsen baseres på et kriterium om frivillighed, mens 1 medlem foreslår, at bestemmelsen baseres på et kriterium om samtykke [...] Flertallet anfører, at det ved formuleringen af forslaget til en ny voldtægtsbestemmelse og de dertil knyttede bemærkninger har været opmærksomt på og taget hensyn til, at kriminaliseringen ikke udstrækkes så vidt, at den kommer til at omfatte seksuelle handlinger, som der ikke er et klart behov for at kriminalisere. Det er i den forbindelse flertallets opfattelse, at der nok er påvist et klart behov for at udvide den gældende kriminalisering og for i mange situationer at pålægge den, der tager initiativ til samleje eller andet seksuelt forhold, en forpligtelse til at sikre sig, at den anden part er indforstået hermed, men at der på den anden side må tages højde for, at der er situationer, hvor der efter de konkrete omstændigheder er en formodning for frivillighed, og hvor det derfor er rimeligt at forvente, at den anden part siger fra, hvis vedkommende ikke er indforstået med det. Flertallet peger i den forbindelse på, at der, hvis reglerne ikke udformes med forståelse herfor, vil der være risiko for at kriminalisere en seksuel adfærd, som af mange vil blive anset som naturlig og sædvanlig i forbindelse med seksuelt samvær. Flertallet anfører, at dette er en af grundene til, at en ny bestemmelse foreslås baseret på frivillighed og ikke på samtykke. Det er flertallets opfattelse, at en voldtægtsbestemmelse baseret på frivillighed lever fuldt ud op til Danmarks internationale forpligtelser, jf. kapitel 5.«

Flertallet anfører endvidere (side 14-15): »Det er flertallets opfattelse, at det ikke kan afvises, at der i visse tilfælde, herunder særligt i passivitetssituationer, kan opstå visse realitetsforskelle alt efter, hvilket begreb der anvendes. Flertallet er således af den opfattelse, at der med en samtykkebaseret bestemmelse i passivitetssituationer – afhængig af, hvordan ordningen nærmere udformes – vil kunne påhvile den initiativtagende part en videre forpligtelse til at sikre sig, at den anden part samtykker, hvis vedkommende forholder sig passiv, end ved en frivillighedsbaseret bestemmelse. Passivitet vil således kunne være udtryk for et manglende samtykke, mens det er mere åbent, om passivitet er udtryk for ufri-villighed eller frivillighed. Som anført ovenfor kan en samtykkebaseret bestemmelse derfor efter flertallets opfattelse medføre en risiko for at kriminalisere en seksuel adfærd, som af mange vil blive anset som naturlig og sædvanlig i forbindelse med seksuelt samvær. Retssikkerhedshensyn taler således efter flertallets opfattelse for at vælge en frivillighedsbaseret bestemmelse frem for en samtykkebaseret bestemmelse.«

En undersøgelse foretaget af Epinion for Det Kriminalpræventive Råd i slutningen af 2023 viste, at mange danskere finder det svært at afgøre, om de har fået samtykke til sex, og at 40 pct. af unge mænd på 16-20 år er usikre på, om den anden samtykker, hvis vedkommende ikke siger det med ord, jf. »Stereotype forestillinger om voldtægt og holdning til samtykke«, Det Kriminalpræventive Råd, september 2023.

I den anledning stillede Folketingets Retsudvalg efter

ønske fra Mette Thiesen (DF) justitsministeren følgende spørgsmål den 4. oktober 2023, jf. Retsudvalget, alm. del – spørgsmål nr. 6, folketingsåret 2023-24: »Det fremgår af en undersøgelse, at unge mænd mellem 16 og 20 år er usikre på, hvad der ligger i samtykkebestemmelsen og dermed usikre på, hvad der grundlæggende er en voldtægt i straffelovens forstand. Vil ministeren på den baggrund svare på, om følgende situation er omfattet af straffelovens § 216, stk. 1, 1. pkt.: Dreng (D) og pige (P) begge på 16 år har været kærestere i et par uger, men endnu ikke været i seng med hinanden, ligesom de har endnu ikke talt sammen om det. En aften sidder de på P's værelse og kysser. D begynder nu at knappe P's bluse og bukser op. P synes det hele går for hurtigt. Hun er endnu ikke parat til, at de skal gå i seng sammen, men siger ikke fra. De gennemfører herefter et samleje. Det er primært D, der er aktiv. P »fryser« i situationen, men hendes krop går i en form for »autopilot«, hvor den deltager og laver visse relevante samlejebevægelser. Vil ministeren oplyse, om det i denne situation objektivt set vil være en voldtægt i straffelovens § 216's forstand? Ministeren bedes i givet fald specificere, hvilken afklaringspligt D, som den initiativtagende part, havde i situationen. Såfremt der objektivt set foreligger en voldtægt, bedes ministeren endvidere besvare, om der efter de foreliggende oplysninger foreligger en forsætlig overtrædelse af § 216, stk. 1, 1. pkt., herunder bedes ministeren nærmere redegøre for, om ministeren finder, at det vil være betænkeligt at basere forsætsvurderingen på det såkaldte dolus eventualis-forsæt? «

Justitsministeren svarede ikke på, om der var tale om en overtrædelse af straffelovens § 216 i objektiv forstand. Ministeren undlod tillige at svare på, hvilken afklaringspligt D, som den initiativtagende part, havde i situationen, og om det i det konkrete tilfælde efter ministerens opfattelse vil være betænkeligt at basere forsætsvurderingen på det såkaldte dolus eventualis-forsæt, som er den laveste forsætsgrad i dansk strafferet. Det bemærkes hertil, at anvendelsen af dolus eventualis-forsæt netop problematiseres i den nyeste udgave af Kommenteret Straffelov, Almindelig del (12. udg.), side 255: »Det forekommer særlig betænkeligt at anvende dolus eventualis-forsæt i »rene« samtykkesager efter § 216 i tilfælde, hvor retten samtidig fastslår, at tiltalte objektivt set ikke i tilstrækkelig grad iagttog den såkaldte afklaringspligt. Grænsen mellem manglende omtanke i situationen og gennemførelse af samleje med viden om, at samtykke konkret ikke forelå, kan efter omstændighederne være hårfin.«

Det anføres videre på side 268: »Det er karakteristisk, at den initiativtagende part vil være underlagt en afklaringspligt, hvorefter vedkommende skal sikre sig, at der forelå et samtykke til samleje i situationen. Dermed bliver den tiltaltes nærmere forklaring herom i praksis ofte afgørende for domsresultatet.«

Mette Thiesen (DF) kaldte den 4. oktober 2023 justitsminister Peter Hummelgaard (S) i åbent samråd vedrørende den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse, jf. Retsudvalget, samrådspørgsmål M, N, O og P. Samrådet fandt sted den 2. november 2023.

Justitsministeren var under samrådet ikke i stand til at be-

svare helt grundlæggende spørgsmål vedrørende anvendelsen af den nye voldtægtsbestemmelse, bl.a. fordi de pågældende oplysninger ifølge justitsministeren ikke registreres i Politiets Sagsstyringssystem (POLSAS).

Ministeren kunne bl.a. ikke oplyse, hvor mange af de domme, som de danske domstole har afsagt efter den 1. januar 2021 angående overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 1, og straffelovens § 225, jf. § 216, stk. 1, som vedrører overtrædelser af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse, og hvor mange der vedrører overtrædelse af den tidligere voldtægtsbestemmelse. Dette afhænger ikke af datoen for anmeldelse, sigtelse, tiltale eller domfældelse, men derimod af, hvorvidt gerningstidspunktet ligger før eller efter den 1. januar 2021. Det er således ikke alle domme afsagt efter den 1. januar 2021, der vedrører overtrædelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse.

Det er således heller ikke muligt på baggrund af den statistik vedrørende udviklingen i voldtægtsdomme gennem de sidste 5 år, som justitsministeren fremlagde for Retsudvalget ved skriftlig besvarelse af spørgsmål forud for samrådet, at afgøre, om domfældelsesprocenten i sager vedrørende overtrædelser af den nye lovgivning adskiller sig fra domfældelsesprocenten i sager vedrørende overtrædelser af den tidligere lovgivning.

Fordi der ikke findes en selvstændig gerningskode i POLSAS for voldtægt, der alene vedrører nykriminaliseringen, kunne justitsministeren ej heller oplyse, hvor mange af de sager, som er afgjort efter den nye voldtægtsbestemmelse, som ikke ville have været strafbare efter den tidligere gældende voldtægtsbestemmelse.

Ministeren kunne heller ikke oplyse, i hvilken udstrækning begrundelser såsom »forurettedes forklaring er sikker, detaljeret og troværdig« er indgået i de fældende domme for overtrædelse af den nye voldtægtsbestemmelse, og om dette i de konkrete sager har været anset som et tilstrækkeligt bevis til domfældelsen: »Rigsadvokaten har undersøgt muligheden for at trække oplysninger i Politiets Sagsstyringssystem (POLSAS) om, hvorvidt begrundelser som »forurettedes forklaring er detaljeret og troværdig« er indgået i de fældende domme for voldtægt, og om dette i de konkrete sager har været anset som et tilstrækkeligt bevis. POLSAS er et journaliserings- og sagsstyringssystem, der er opbygget således, at der journaliseres på en gerningskode, som knytter sig til en eller flere lovovertrædelser. I forbindelse med sagens afslutning registreres en afgørelsestype, som angiver straffesagens resultat. Domstolenes begrundelse angives ikke. POLSAS vil således kunne bruges som et redskab til at oplyse bl.a., hvor mange anmeldelser eller afgørelser der vedrører en given lovovertrædelse. Det vil derimod ikke uden videre være muligt at trække data af mere detaljeret karakter, herunder om dommernes konkrete begrundelser for at dømme eller frifinde i en konkret sag. Det er derfor ikke muligt ved elektronisk udtræk fra POLSAS at tilvejebringe de ønskede oplysninger. Det vil dermed forudsætte en omfattende manuel gennemgang af samtlige fældende domme for voldtægt, der er afsagt, siden den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse trådte i kraft den 1. januar 2021, hvis

de ønskede oplysninger skal tilvejebringes. I den forbindelse skal det bemærkes, at disse ca. 1.000 domme først vil skulle gennemgås for at undersøge, om de er afgjort efter den nye samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse, hvorefter dommernes præmisser ville skulle gennemgås. Det vil således være et stort og meget ressourcetungt arbejde at tilvejebringe oplysningerne.«

Justitsministeren kunne ligeledes ikke oplyse, hvor mange domme i voldtægtssager vedrørende overtrædelse af den nye voldtægtsbestemmelse, der er afsagt med dissens, det vil sige om der har været uenighed mellem dommerne vedrørende skyldkendelsen, og om dette adskiller sig fra andre straffesager, idet dette ikke registreres i POLSAS.

Justitsministeren udtalte under samrådet den 2. november 2023, at Justitsministeriet følger udviklingen på voldtægtssområdet tæt, og at det ikke er ministerens opfattelse, at anklagedes retssikkerhed i voldtægtssager er forringet.

Justitsministeren udtalte under samrådet, at ministeren på baggrund af en opsamling på det anklagefaglige fokusområde om den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse, som Rigsadvokaten offentliggjorde den 16. marts 2023, ikke finder anledning til at foreslå nogen ændringer af bestemmelsen og afviste tillige at foranledige en manuel gennemgang af alle domme afsagt vedrørende overtrædelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse.

Forslagsstillerne deler dog ikke ministerens vurdering af, at der ikke er behov for en gennemgang. Derimod undrer det forslagsstillerne, at justitsministeren mener, at opsamlingen udarbejdet af Rigsadvokaten belyser anvendelsen af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse i tilstrækkelig grad, til at det kan konkluderes, at der ikke er retssikkerhedsmæssige betænkeligheder knyttet til anvendelsen af bestemmelsen.

Det bemærkes, at anklagemyndigheden i opsamlingen alene gennemgår 13 domme, som myndigheden selv har udvalgt ud af et ukendt antal offentliggjorte domme. Det er således langt fra alle domme afsagt vedrørende overtrædelse af den nye voldtægtsbestemmelse, som er gennemgået i forbindelse med udarbejdelsen af opsamlingen. Det er ligeledes relevant at bemærke, at opsamlingen alene omfatter årene 2021 og 2022, og at mange af dommene afsagt i 2021 og 2022 må antages at vedrøre overtrædelser af den tidligere voldtægtsbestemmelse, hvorfor andelen af relevante domme i de pågældende år må antages at være betydelig lavere end i 2023, som ikke er omfattet af opsamlingen.

Endelig bemærkes det, at opsamlingen ikke indeholder nogen statiske oplysninger. Opsamlingen belyser således ikke, hvilken andel af dommene afsagt vedrørende overtrædelse af den nye voldtægtsbestemmelse, der vedrører det nykriminaliserede område, ligesom opsamlingen ikke belyser, i hvor stor en andel af de sager, som domstolene har behandlet, der er afsagt fældende dom på baggrund af forklaringer fra sagens parter alene, det vil sige hvor parternes forklaringer ikke er understøttet af objektive beviser i form af dna-beviser, korrespondance, forklaringer fra uvildige vidner m.v. (såkaldte påstand mod påstand-sager). Opsamlingen

indeholder heller ikke nogen oplysninger om, i hvor stor en andel af sagerne der er afsagt dom med dissens, eller i hvor stor en andel af sagerne, domstolene har afsagt fældende dom på grundlag af henholdsvis direkte forsæt, sandsynlighedsforsæt og dolus eventualis-forsæt hos den tiltalte. Opsamlingen indeholder heller ikke oplysninger om, i hvor stor en andel af de afgjorte sager domstolene har pålagt den tiltalte en såkaldt afklaringspligt.

Undersøgelse af anvendelsen af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse

Forslagsstillerne ønsker med dette forslag, at regeringen foranlediger en tilbundsgående undersøgelse af retspraksis for anvendelsen af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse.

Den ønskede undersøgelse skal omfatte alle frifindende og fældende domme vedrørende overtrædelse af bestemmelsen efter bestemmelsens ikrafttræden den 1. januar 2021 såvel som alle anmeldelser om voldtægt indgivet til politiet i perioden 1. januar 2018 – 31. december 2023.

Undersøgelse af alle frifindende og fældende domme vedrørende overtrædelse af den nye voldtægtsbestemmelse

Der skal foretages en manuel gennemgang af de pågældende domme med henblik på at undersøge domstolenes anvendelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse. Der bør opbygges et elektronisk kodeskema til brug ved gennemgang af dommene.

Denne del af undersøgelsen skal udføres som et samarbejde mellem repræsentanter fra domstolene, anklagemyndigheden, politiet, et juridisk fakultet og Justitsministeriet.

I denne del af undersøgelsen ønskes følgende afklaret:

- a) Hvor mange af de frifindende og fældende domme afsagt i perioden vedrører overtrædelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse, det vil sige hvor gerningstidspunktet ligger efter den 31. december 2021, og hvor mange vedrører overtrædelse af den tidligere voldtægtsbestemmelse, det vil sige hvor gerningstidspunktet ligger før den 31. december 2021?
- b) Hvorvidt adskiller domfældelsesprocenten i sager om overtrædelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse sig fra domfældelsesprocenten i sager om overtrædelse af den tidligere voldtægtsbestemmelse?
- c) Hvor mange af de henholdsvis frifindende og fældende domme vedrørende overtrædelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse, som angår nykriminaliseringen, er omfattet af den nye bestemmelse?
- d) Hvorvidt adskiller domfældelsesprocenten i sager om overtrædelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse sig fra domfældelsesprocenten i sager om overtrædelse af den tidligere voldtægtsbestemmelse?
- e) I hvor stor en andel af voldtægtssager vedrørende overtrædelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse afsiges der domme med dissens, og adskiller andelen af dissenterende domme sig fra domme vedrørende den tidligere voldtægtsbestemmelse såvel som straffesager, der ikke vedrører seksualforbrydelser?

- f) I hvilken udstrækning afsiger domstolene fældende domme i sager vedrørende overtrædelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse på grundlag af henholdsvis direkte forsæt, sandsynlighedsforsæt og dolus eventualis-forsæt hos den tiltalte?
- g) I hvor stor en andel af sager vedrørende overtrædelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse pålægger retten den tiltalte en afklaringspligt?
- h) I hvilke typer af sager vedrørende overtrædelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse aktualiseres afklaringspligten og rækkevidden heraf?
- i) I hvor stor en andel af de sager, hvor den tiltalte pålægges en afklaringspligt, afsiges der fældende dom sammenholdt med sager, hvor den tiltalte ikke pålægges en afklaringspligt?
- j) I hvilken udstrækning i fældende domme vedrørende overtrædelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse indgår begrundelser i dommens præmisser, såsom at »forurettedes forklaring er detaljeret og troværdig«?
- k) I hvilken udstrækning i påstand mod påstand sager vedrørende overtrædelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse sker der domfældelse på baggrund af forklaringer fra den anklagede og den forurettede, der ikke er understøttet af tekniske objektive beviser, såsom dna-beviser, lægefaglige erklæringer, korrespondance mellem parterne m.v.?
- l) I hvilken udstrækning i sager vedrørende overtrædelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse sker der domfældelse alene på baggrund af forklaringer, der ikke er indbyrdes uafhængige, såsom forklaringer fra forurettede og vidner, som eksempelvis har en familiemæssig eller venskabelig tilknytning til forurettede?

Undersøgelse af alle anmeldelser om voldtægt indgivet til politiet i perioden 1. januar 2021 – 31. december 2023

Der skal foretages en ny og opdateret undersøgelse af anmeldelser om voldtægt. Der er ikke lavet en landsdækkende undersøgelse på voldtægtsområdet i Danmark siden 2009, hvor der blev gennemført en undersøgelse vedrørende alle anmeldelser indgivet til politiet i årene 2000-2002. Undersøgelsen »Voldtægt der anmeldes« fra 2009 er den mest omfattende undersøgelse, der til dato er gennemført i Danmark på dette område.

Afrapporteringen skete i form af en række delrapporter, som blev udgivet af Det Kriminalpræventive Råd:

- 1) Delrapport I: Fokus, metode og grundmateriale
- 2) Delrapport II: Falske anmeldelser
- 3) Delrapport III: Udviklingen
- 4) Delrapport IV: Gerningsmændene
- 5) Delrapport V: Kvinder der anmeldte voldtægt eller forsøg på voldtægt
- 6) Delrapport VI: Voldtægtsanmeldelsers vej gennem retssystemet.

Forslagsstillerne ønsker, at den nye undersøgelse skal omfatte alle anmeldelser af voldtægt indgivet i perioden 1. januar 2021 – 31. december 2023 og gennemføres efter

samme metode, som blev anvendt ved undersøgelsen gennemført i 2009, hvilket bl.a. indebærer, at der foretages en manuel gennemgang af alle de pågældende anmeldelser, herunder politiets journaler og sagsmapper samt oplysninger fra Det Centrale Kriminalregister, Danmarks Statistiks demografiske database, Landspatientregisteret og Det Psykiatriske Centralregister. Der henvises til metodebeskrivelsen og det elektroniske kodeskema anvendt under undersøgelsen påbegyndt i 2009, som er indeholdt i rapporten »Delrapport I, Fokus, metode og grundmateriale«. Kodeskemaet anvendt i undersøgelsen fra 2009 bør opdateres således, at der tages højde for forhold relateret specifikt til samtykkebestemmelsen. Det skal bl.a. noteres, om de respektive anmeldelser vedrører forhold, som er omfattet af nykriminaliseringen i den nye voldtægtsbestemmelse, om der er tale om en ren samtykkesag m.v.

Undersøgelsen skal ligesom undersøgelsen fra 2009 udføres som et tværfagligt samarbejde, hvor jura, samfundsvidenskab og sundhedsvidenskab er repræsenteret, og hvor der deltager praktikere såvel som forskere, herunder eksempelvis fra Det Kriminalpræventive Råd, et juridisk fakultet, Rigspolitiet, Rigsadvokaten, Statens Institut for Folkesundhed, Center for Voldtægtsofre på Rigshospitalet.

Undersøgelsens resultat skal sammenlignes med konklusionerne i undersøgelserne vedrørende 2000-2002 med henblik på at afdække udviklingen på området.

Undersøgelserne om anvendelse af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse skal være igangsat inden udgangen af 2024.

Skriftlig fremsættelse

Mette Thiesen (DF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om at undersøge behovet for en revision af den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse.

(Beslutningsforslag nr. B 188)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.